

# TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄALEKANDJA

NR. 3

APRILL 1939

6. AASTAKÄIK

## Liidu volikogu koosoleku eel

Liidu volikogu astub kokku 30. aprillil s. a. liidu puhkekodu ruumes Aegviidus. Sellekohased kutsed on saadetud laiali liidu volinikele. Volikogu kokkuteleku puhul võiksime tuua ülevaate liidu majandusliku olukorra kohta, mis annab järgmise pildi:

Liidu rahanduslik läbikäik kassa kaudu oli 1938. a. kulusid 7.013.12 krooni ja tulusid 6.990.88. Koos saldodega jäi liidu kassasse 1. jaanuariks 1939. a. 1.391.28 krooni. Pangasummad on tõusnud ja näitasid aasta lõpuks 6.161.54 krooni eelmise aasta 3.334.59 vastu.

### Fondid

Liidu fondid on töötanud kõik ülejääkidega. Kui vaadelda 1938. a. 1939. a. fondi reserve, siis on siin näha tugevat juurekasvu:

	1938	1939
Invaliidisusefond	2.533.26	3.632.02
Reisifond	951.02	1.350.36
Töötusefond	—	1.214.01

Tegevuskapitalis, millega kaetakse liidu jooksvad kulud, oli aasta lõpul 1.391.28 krooni eelmise aasta 1.107.98 krooni vastu. Puudujäägiga on töötanud vaid liidu puhkekodu korraldamine, kuna puhkekodu arvel on tegevuskapitalile võlga 423.94 krooni. Seejuures on siiski suudetud vähendada võlgu, makstes Viljandi ühingule osa laenust. Praegu on Viljandi ühingule tasuda laenu arvel (500 krooni) veel 94.62. Üldse lasub liidu puhkekodu kohustus mitmesuguste kulude arvel 3.578.55 krooni.

Töötute toetamiseks anti võrdlemisi vähe välja, milline asjaolu on tingitud heast majandusaastast ja töötute vähesusest. Nii anti aasta jooksul Tallinna töötule 595.20 krooni, Tartu arvel 108 krooni ja Pärnu arvel 30 krooni, kokku 733.20 krooni.

Invaliidide toetamiseks kulus üldse 1.053.90 krooni. Invaliidide oli 6, kelle hulgast lahkus surma läbi 1 invaliid.

Kasutati rohkesti reisifondi, olguigi et sellealased kulud kujunesid võrdlemisi väikesteks — 45.71 krooni. Sõitused teostati Võrust Tallinna ja vastupidi, Narvast Tallinna ja Võrru, Tallinnast

Tartu ja Kuressaarest Tallinna. Üldse oli 7 fondi kasutajat.

Kõik see tegevus avaldub ka liidu varanduslikus seisus, mis on koostatud 31. detsembriks 1938. aastaks. Võrdleme neid kahe aasta alusel:

	31. detsember	
Aktiiva	1937	1938
Sularaha . . . . .	4.682.95	7.481.20
Kirjandus laos . . . . .	759.33	676.20
Kantseleiseade . . . . .	238.92	215.03
Osatäht . . . . .	30.—	30.—
Puhkekodu . . . . .	13.585.57	14.175.12
	<hr/>	<hr/>
	19.296.77	22.577.55
Passiva		
Spetsiaalfondid . . . . .	3.796.30	6.513.85
Tegevuskapital . . . . .	1.114.44	967.35
Puhkekodu võlad . . . . .	3.551.09	3.578.55
Puhasvara . . . . .	10.834.94	11.517.80
	<hr/>	<hr/>
	19.296.77	22.577.55

Puhkekodu võla sisse on arvatud tegevuskapitalist laenatud summa 423.94 krooni, nii et tegevuskapital sisuliselt peaks selle summa võrra suurenema, kui puhkekodu võlg tasutakse.

Tuues selle ülevaate näeme küllalt selget pilti liidu rahandusliku olukorra paranemisest kui ka kindlustuste summa suurenemisest. See tagab meile kindlama tunde tulevikule vastu sammudes.

## NUMBRI SISUS:

Liidu volikogu koosoleku eel / Tartu Trükitehnikas Ühingu ajaloost / Meie organisatsioonidest / Ääremärkused / Teised ametiühingud / Tehnilisi uudiseid / Välismaine ringvaade / Kirjut maailmast

# Tartu Trükitöölise Ühingu ajaloost

Tartu ühing võib vaadata tagasi oma 25 aasta kestusjuubele. Isegi temast suurem Tallinna Trükitöölise Ühing on noorem — olles asutatud vaid 22 aastat tagasi. Siinkohal püüaksime anda veidi ülevaadet ühingu tegevuse ajaloost. Ühingu täpsem ajalugu on ilmunud sellekohases ilualbumis, milline anti välja juubeli puhul Tartu kolleegide poolt.

\*

1914. 1914. aastal peeti 60 töölise osavõtul Tartu Graafikatöölise Seltsi asutamise koosolek. Seltsi esimeseks mureks oli liikmete abistamine haiguse ja töötaoleku puhul. Lahtipuhkenud maailmasõda ajab organisatsiooni read segamini — paljud mobiliseeritakse, teistel on tööd vähe ja nii valitseb seltsi vastu üldine apaatia. 1915. ja 1916. aasta mööduvad viletsuse tähe all, selts ei suuda isegi anda küllaldasel määral abi liikmeile, jäädes neile võlgu. Siiski hingitsetakse kuidagi edasi.

\*

1917. Märtsi revolutsioon avab uued tuuled ja uus energia asub vana apaatsuse asemele. Esimeseks aktsiooniks on koosolek, millel võeti vastu otsus — kõigis trükikodades kehtib 8-tunnine tööpäev. 6. aprillil alustatakse palgavõitlust, kuid tööpuuduse aeg teeb sellele raskusi. Aasta lõpebki üldise tööpuuduse tähe all.

\*

1918. Trükitöölised võtavad üle trükikojad. Seda võimaldas tolleaegne poliitiline olukord ja soovitused tolleaegseilt valitsejalt — enamlasilt. Tulevad sakslased, kuid kuna trükkarid on kõvad saksa keele mehed — jäetakse need ja nende organisatsioon rahule. Aga juba novembris lahkuvad sakslased ja uuesti tulevad enamlased. Pere-meestega tehakse siiski kokkulepe trükikodade edaspidise töötamise kohta.

\*

1919. Eesti väed on võitnud Tartu. Hulk Graafikatöölise Seltsi liikmeid — kartes kättemaksu senise pahempoolsuse eest, põgeneb Venemaale. Tartu kolleegid ütlevad:

— Ei ole siinkohal ülesandeks selle traagilise aja juures pikemalt peatada, mis oma lõpptulemusena lõi nii raskeid haavu ja võttis paljudelt elu.

\*

1920. Selts võttis uueks nimeks „Tartu Trükitöölise Kutseühisus“ ja asutas Valgas osakonna. Sel aastal on suur rahutuste aasta — tervelt neli korda esinetakse palgakõrgendamise nõudmisega,

kuna elukallidus tõusis ja marga ostujõud langes. Asutatakse streigikassa.

\*

1921. Alustatakse juba normaalset tegevust. Vahepeal on korda läinud registreerida Eesti Trükitöölise Liidu põhikiri, mille alusel on võimalik luua kontakti ka teiste linnade trükitöölise ühingutega. Keegi liige — endine esimees — asutab küll tõusvat rada sammuvale ühingule paralleelühingu — Trükikunsti Edendamise Selts — kuid viimane sureb loomulikku surma. Asutatakse Võrru osakond.

\*

1922. Kaotatakse suurstreik Tartus, mis läks maksma toetuste näol üle 300.000 marga. See on teatavaks hoobiks Tartu ühingule. Aga siiski elatakse see üle. Võetakse osa Eesti Trükitöölise Liidu esimesest kongressist ja püütakse ridade ühtlustamisele.

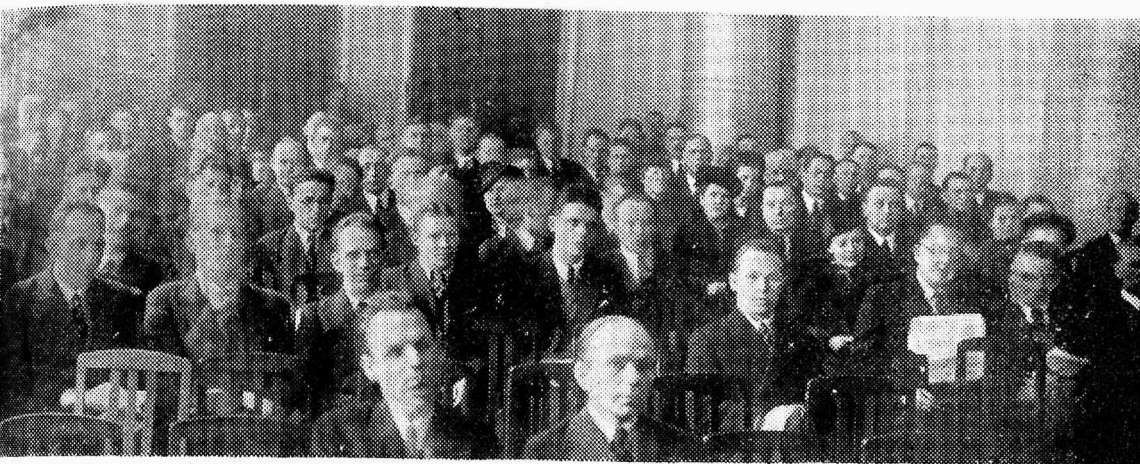
Edaspidised aastad on täis harilikku võitlust töölise töö- ja palgatingimuste korraldamise ajal. 1924. aasta toob küll kaasa teatava segaduse, kuna poliitiliste sündmuste tõttu langeb ka Tartu ühing kahtlustuste alla ja ruumid suletakse. Ühingu juhatus käib siiski koos erakorteris ja püütakse saavutada ruumide lahtisaamist. See õnnestubki 1. aprilliks.

## Emil Vandervelde

72. eluaastal suri Brüsselis rahvusvahelise tööliikumise suurimaid juhte Emil Vandervelde. Kadunu kuulus nende tööliikumise juhtide kaardrisse, kes kandsid tööliskonda enne ja pärast maailmasõda — nagu Branting, Jaures, Viktor Adler j. t. Oma ajal, tööliikumise algaastail, oli juhtivate isikute puudus suur. Seepärast andsid tööliikumise juhte suurel hulgal arstide, õigusteadlaste, kirjanike j. t. ringkonnad. Vandervelde kuuluski sellesse intellektuaalsesse gruppi, olles tegutsenud õigusteadlasena.

Vandervelde sündis 25. jaanuaril 1866. aastal Brüsselis. 16-aastasena hakkas ta tundma huvi tööliste hädade vastu ja liitus Brüsselis asuva tööliühinguga. 1871. ja 1872. aastail Belgia tööliskond asus pealetungile, nõutades välja üldise valimisõiguse. 1885. aastal asutati Belgia sotsialistlik partei, kelle asutajaks ja juhiks tuleb lugeda Vanderveldet. Hiljem, tööliikumise võimu laienedes, oli Vandervelde mitu korda valitud ministriks. Tema tegevus oli laialdane — ta kirjutas raamatuid sotsioloogilisel ja bioloogilisel temadel, avaldas uurimusi ja seadis kokku propagandalehti. Kogu V. tegevussihiks oli inimsoo heaolu, vabadus ja rahu.

# Meie organisatsioonidest



## Tallinna Trükitöölise Ühingu peakoosolekust

TALLINNA Trükitöölise Ühingu korriline aasta-peakoosolek peeti 19. märtsil sihtasutus „Tallinna Rahvamaja“ ruumes, Pärnu mnt. 41. Koosolekust võttis osa 149 ühingu liiget.

Koosoleku avas ühingu esimees A. Rebane, pannes ette austada püstitõusmisega surma läbi lahkunud liikmeid — H. Riitsalu, A. Trikkelit ja A. Sassi. Seejärel asuti päevakorra juure. Koosoleku juhatajajaks valiti R. Kala ja J. Kurvits. Protokollijajaks A. Treiman, A. Totsas ja A. Sõstar. Koosolekul valiti redaktsioonikomisjon, koosseisus H. Raiglo, H. Kurtus ja A. Offenbach, kelle hooleks jäeti arutusele tuleva kultuurtoimkonna kodukorra paranduste viimistlemine.

Juhatuse aruanne oli liikmeile esitatud kirjallikult, seepärast seda ette ei kantud. Siin avaldas kolleeg Ojala arvamist, et võrreldes liikmemaksu summadega pole kooskõlas ühingu liikmete arv (600). Nägi selles organiseerimise puudust. Kuna tegu oli väärmõistmisega, mindi küsimusest üle. Revisjonikomisjoni esimees A. Maritov tõendas, et ühingu tegevuse ja kassa alal on valitsenud kord ning kõik on kooskõlas dokumentidega. Kultuurtoimkonna esimees A. Linnardi andis aru kultuur-

toimkonna tegevusest, märkides möödunud aasta algul aktiivsust, mis hiljem jäi vähemaks.

Rahalise aruande osas selgitas A. Schönberg mõningaid väärtõlgitsusi pidude alal. Kõik aruanded kinnitati. Bilansist otsustati kustutada 3-krooniline võlg ühelt ametiühingult. Seega ühingu bilanss kujunes järgmiseks: aktiivas 14.687.87 krooni, sellest puhasvara 10.033.66 ja inventar 4.654.21 krooni.

Järgnes tegevuskava kinnitamine ja eelarve vastuvõtmine. A. Offenbach kandis ette tegevuskava. Sel alusel tuleb silmas pidada trükitööstuse üldkokkuleppe kehtimapanemist ja aidata kaasa palganivoo tõusule. Organisatsioonilisel alal tuleb kultuurtoimkonna abil püüda kinni hoida kõikuvat uut liikmeskonda. Samuti valvata, et trükitööstuse olud ei halveneks sotsiaalpoliitilisel alal. Ka ruumide leidmine on peaaesandeks.

Ühingu 1939. a. eelarve juures J. Reisner tegi ettepaneku — vähendada asjaajamisele kuuluvat summat 750 krooni 300 kroonini. Ta leidis, et ühingu tegevus ei vaja seevõrra tööjõudu ja saab senise korraga läbi. See seletus oli vastuolus juhatuse arusaamisega ja seda ei pooldatud ka pea-

koosoleku poolt. Ettepanek lükati rõhuvalt tagasi. Eelarve, bilansiga 9.520 krooni, võeti muutmatul kujul vastu.

Asudes valimisele tegi A. Serben kirjaliku ettepaneku, milles avaldas tänu juhatusele ja soovits tagasi valida vana juhatuse täies koosseisus. See oli siiski võimatu põhikirja alusel ja asuti üksikkandidaatide valimisele. Hääletamistulemusena selgus, et vana juhatuse valiti täies koosseisus tagasi — A. Schönberg, A. Rebane, A. Treiman, R. Kala, A. Offenbach, J. Kurvits, E. Ruul, J. Tõnissoo ja V. Kruustee. Samuti valiti tagasi vana revisjonikomisjon: A. Maritov, H. Kurtus, A. Pangsepp, E. Schubbe, A. Jõgi, R. Luuk ja K. Kopp. Kultuurtoimkonda valiti 4 liiget: A. Sõstar, A. Pupart, E. Rünne ja H. Ojala. Raamatukoguhoidjaks: A. Treiman, A. Jõgi, V. Loskit ja M. Kask. Lõpuks täiendati veel raamatute hindamise komisjoni kahe liikme võrra.

Redaktsioonikomisjoni nimel teatas H. Raiglo, et parandusi kultuurtoimkonna kodukorra kohta on

palju ja need on lahkuminevad, mispärast soovitab küsimuse anda viimistlemiseks juhatuse ja redaktsioonikomisjoni hoole. Kinnitamine järgneks uue üldkoosoleku poolt. Küsimus otsustatakse ettepaneku alusel.

A. Offenbach selgitas lühikeses referaadis öötöö ja tööaja küsimusi, mille järele koosolek võttis vastu kaks resolutsiooni. Esimeses leiti öötöö trükitööstuses olevat tervisele kahjulik ja teises protestiti tööpäeva pikendamise kavatsuste vastu. Vastavad juhtivad instantsid peavad need seisukohad teatavaks tegema.

Tekkinud küsimuste all lahendati kolleeg A. Reinsoni toetamise küsimus, otsustades antud avantsid jätta sisse nõudmata ja üle anda ka korjandussumma 89 krooni ümber. Tõsteti üles Soome sõidu küsimus, mis teostatakse uue juhatuse poolt. Soovitati osa võtta Tartu Trükitöölise Ühingu 25 aasta kestusjuubelist. Selgitati ka karbitöölise organiseerimise küsimust.

Koosolek oli igapidi asjalik.

## Kultuurtoimkond moodustus

Kultuurinõukogu pidas 27. märtsil 1939. a. peakoosoleku, millest võttis osa umbes 15 inimest. Pärast koosoleku juhataja (Sõstar) ja protokollija (Liiva) valimist tuli päevakorra teine punkt — eelmise aasta tegevuse aruanne. Pärast aruande ettekandmist algas juba tuline rünnak toimkonna juhatusele sellele passiivsust ette heites.

Üks vana kultuurinõukogu liige küsis, miks ei ole toimkond korraldanud oma tegevusaastal mõnd vanemate liikmete austamispäeva, mis oleks võinud kujuneda iga-aastaseks traditsiooniks? Miks ei kutsutud ellu ühingus lipurühma, kelle ülesandeks oleks iga kord lipu väljaskäimise korral lipuga kaasas käia. Sõnavõtja ütles: „Kui me läheme mõnd oma kadunud kolleegi saatma tema viimsel teekonnal, siis võib alguses näha lipu järel astumas mõndki inimest, kuid juba teel kalmistule kaob see inimhulk ning lipp liigub ainult oma kandja ja paari vahetajaga.“

Seepeale vastas koosoleku juhataja, et miks tungida nii väga selle toimkonna kallale, tema teadmise järele polevat ühingu ühe-ega kaheaastane, vaid püsinud juba 23 aastat. Sõnavõtja oli alles eelmisel aastal toimkonnas, miks ei viidud siis selliseid üritusi läbi?

Oli nii mõningaidki ütlusi, et miks pole tehtud nii üht kui teist, aga kõik lahenes päris leplikult.

Kanti ette 1939. a. tegevuskava. Muu hulgas nähti ette küllasõit meie naaberkolleegidele — soomlasile. Läbirääkimised ses asjas on käimas.

Veel võiks siinkohal nimetada paari üritust. Nii on kavatsus kutsuda ellu noortering ja ajalooring.

Ka pandi alus ühingu seinalehe „Tinapulk“ uuesti ilmumiseks, tegevtoimetajaks valiti Treiman.

Neljanda päevakorrapunktina tuli juhatuse täiendamine, mis oli üks raskeimaid, nimelt ei tahtnud keegi kandideerida; põhjusena toodi ette ajapuudust. Aga ei puudnud ka selline väljendus, et „minu tööd ei ole hinnatud ka seepärast mina ei kandideeri.“ (Vahelehuue — ordenit pole keegi veel saanud.)

Lõpuks saadi siiski 4 kandidaati kirja panna. Neist valiti kolm: Veel, Jukov ja Purres, kandidaadiks jäi Liiva.

Läbirääkimised kujunesid omavaheliseks jutuarjamiseks, misjärele kuulutati koosolek lõppenuks kell 22.15.

Pärast nõukogu koosolekut pidas toimkond oma koosoleku, kus jagati ametid: esimees Sõstar, abi Rünne; sekretär pr. Pupart, abid Veel ja Jukov; laekur Purres, abi Ojala.

Oleks väga tervitatav nähtus, et järgmisest nõukogu koosolekuist võtaksid osa kõikide töökodade esindajad. See aitaks luua parimat sidet ühingu ja liikmeskonna vahel.

S.

### Spordiring

astub EKRAVE liitu. Sellekohase loa andis ringile ühingu juhatuse. Liidu liikmena arvaneb võimalus soodustuste hankimiseks üldisel alusel.

## Hans Kurtuse 25 a. tööjuubel

26. aprillil 1939. a. möödub 25 aastat ajast, mil Eesti trükitoöliste peres tuntud ametivend Hans Kurtus esmakordselt Viljandis, A. Renniti trükikojas, tinapulgateadust õppima asus. Õppingu lõpetas ta Hundi ja Sammuli trükikojas ning asus Gutenbergi kunsti edendamata.

Juubilar on alati trükitoöliste organisatsiooni elust huvi ja innuga osa võtnud. Nii on Hans Kurtus üks Viljandi Trükitoöliste Ühingu asutajaid ja kauaaegne juhatuselise liige ning on trükitoöliste kongressidest korduvalt osa võtnud Viljandi Trükitoöliste Ühingu esindajana.

Prægu töötab juubilar Tallinnas ja võtab trükitoöliste organisatsiooni elust endise huvi ja innuga osa. On Tallinna Trükitoöliste Ühingu revisjonikomisjoni liige ja „Trükitehnika“ toimetuskolleegiumi liige Eesti Trükitoöliste Liidu esindajana.

Soovime juubilarile, et ta veel kaua-kaua meie keskel püsiks.

K.

## Trükiladuja Artur Lall 50-aastane

25. märtsil s. a. pühitses oma 50. sünnipäeva trükiladuja Artur Lall. Asudes õppima 16. aug. 1903. aastal M. Hermann trükikotta Tartus pidi ta õpilaste streigi tõttu siirduma üle Mattiseni trükikotta, kus õppis oma kutseada — trükiladumise. Pärast õppeaega siirdus L. Riiga, kus töötas lühemat aega. Sealt lahkudes sõitis Peterburi, kus asus sundväeteenistuse kohuste täitmisele. Teinud kaasa maailmasõja, vabanes ta sõjaväeteenistusest 1918. aastal, olles seega sõjaväes 7,5 aastat. Hiljem asus töösse „Postimehe“ trükikotta Tartus, kus töötas 10 aastat, sellest 3 aastat töölisvanemana. Oli aktiivselt tegev mitmes organisatsioonis ja peale Tartu Trükitoöliste Ühingu kuulus Tartu üldhaigekassa revisjonikomisjoni, A. Viira seltsis näitlejana, Tuletõrje seltsis jne. Tegi kaasa kuus trükitoöliste liidu kongressi. Prægu aktiivne liige Tallinna ühingu näiteringis. Vanema ladujana teenib leiba prægu „Sõnavara“ trükikojas Tallinnas.

Ütleme lugupeetavale juubilarile meie parimad õnnesoovid hällipäeva puhul!

## O. Lett in memoriam

27. märtsil s. a. lahkus meie liikmeskonnast pika ja vaevarikka haiguse järele raamatukõitja Otto Ferdinand Lett. O. Lett sündis Tallinnas 1863. aastal, kuuludes seega meie trükitoölistkonna vanemasse generatsiooni. Pärast algkooli lõpetamist asus L. õppima köitetööd Sifferti töökojas Laias tänavas. Tol ajal oli veel komme, et õpilased asusid meistri juures korteris ning olid peremehe kosti osalised. Õppeaja kohustuste hulka kuulusid peale hariliku õppetöö veel muud kodused majatalitused. Olles õppeaja lõpetanud, O. Lett siirdus Varssavi, seejärele tuli tagasi Tallinna, asudes töösse Bieki

köitekotta, kus töötas 17 aastat. Viimaks vahetas ta kohta, asudes töösse Eestimaa A/S. trükikotta. See oli ta viimseks töökohaks. Haigestudes oli L. sunnitud tööst eemale jääma, olles kuni surmani ravimisel.

O. Letti tunti avara südamega ja alati abivalmis inimesena, olles kontaktis organiseeritud trükitoölistkonnaga. Seda tunnistas ka O. Leti viimne teekond, kus matusele Kalamaja surnuaiale kogunes hulk kadunu lähemaid sõpru — ametiühinglasi ja omakseid. O. Lett maeti 2. aprillil s. a. Kalamaja surnuaiale. Matusetalituse juures viibis ühingu laulukoor. Mälestusplaadi ühingu nimel asetati haualle ühingu esimees August Rebane, kes lausus ka järelehüüde.

A. Maritov.

## Juubeliaeg läheneb

Tallinna Trükitoöliste Ühingul on aeg mõtlema hakata eeloleva ühingu 25 a. kestusjuubelile, mis toimub 1942. aastal. Teatavasti asutati ühing 1917. aastal. Poleks mitte halb, kui hakataks korraldama sellekohast juubelifondi, nagu seda tegi Tartu ühing.

Juubeli puhul tuleb koostada sellekohane juubelialbum, nagu tegid Tartu kolleegid. See paneb suuri kohustusi ühingule, kuna raske on üle trumbata tartlaste saavutust, aga seda peab tegema juba põhjusel, et Tallinn on suurim ja varakam ühing liidus. Kõige parem moodus oleks sellekohase albumitoimkonna valimine, kes aegsasti asuks materjalide koostamisele ühingu tegevusest ja jagaks selle töö vastavate isikute vahel. Tuleb astuda kontakti isikutega, kes võiksid kinnitada möödunud aegade mälestusi — mida hiljem seda tehakse, seda rohkem unuvad sündmused.

Kõik muu annab end korraldada lühema ajaga — nagu sellekohased pidustused jne.

Selleks peab asuma nüüd tööle.

## Ühingu meeskoor

pidas 16. aprillil aastapäeva omavahelise koosviibimisega ühingu ruumes. Korraldati väike õllelaud ja laulude saatel möödus hubane koosviibimine.

Enne seda pidas meeskoor üldkoosoleku, kus tehti rida otsuseid ja valiti esindajad. Nii valiti esindajad Lauljate Liidu kui ka Eesti Tööliikumise Liidu nõukogudesse.

## Male ühingu

Koos üldise malemängu levikuga on elavnunud maletamine ka T. T. Ühingus. Nii võttis osa Male ringi 1938./39. a. meisterturniirist 18 ühingu liiget. Maleturniir algas juba enne jõulusid, kuid maletajate vahetuses töötamise ja ajalehtede õisele ilmumisele ülemineku tõttu ei ole seni veel kõik partiid lõpetatud. Seni on selgunud ainult kaks esikohta:

1. ja Maleringi 1938./39. a. meister A. Blaubrik, „Ühiselu“, 15 punktiga, ja 2. R. Vunder, „Päeva-leht“, 14½ punktiga, kuna 3.—6. kohad jagunevad, mis selgub pärast pooleliolevate partiide lõpetamist, V. Sepa 11½ p. (1 partii pooleli), A. Offenbachi (10½ p. (1), E. Takkeri 10½ p. (1) ja Th. Jauki 10 p. (3) vahel. Edasi järgnevad J. Mägi, Schlieberg, H. Veber, A. Kull jne.

\*

T. T. Ü. Maleringi peakoosolekul, mis peeti 20. märtsil s. a., võeti ringi eelarve vastu tasakaalus 74 kr. 75 s. suuruses, valiti tagasi senine ringi juhatus koosseisus A. Blaubrik, V. Sepp ja E. Schubbe ning avaldati soovi, et ühingu maletajad grupeeritaks tulevikus mängutugevuse järgi.

\*

Eelarve korras ühingult maleringile antud toetusega osteti 5 partiid uusi malendeid. Malendid on uut Maleliidu poolt soovitatud standard-tüüpi, ja partii malendeid maksab 5,50 kr.

\*

27. aprillil algab Maleringi kevadine karikaturniir. Karikas on annetatud ühingu juhatuselt 1928. a. Seni on karika võitnud V. Leemet, E. Kaart, V. Leemet kaks aastat järjestikku ja 1938. a. E. Laasi. Mõnel vahepealsel aastal on karikaturniir pidamata jäänud. Karika peab võitma 5 a. vaheldamisi või 3 a. järjestikku.

Samuti on Maleringil kavatsus korraldada samal ajal turniir neile ühingu liikmeile-maletajatele, kes mitmesuguseil põhjusil seni ühingu maleturniiridest pole osa võtnud, koos nende maletajatega, kes seni ühingu turniiridel pole saavutanud suuremat võiduprotsenti kui 35%. Kolmele esikohale tulijale on välja pandud auhinnad. Malering loodab hulgalist osavõttu.

### Murdmaajooks Tallinnas

Tallinna Trükitöölise Ühingu spordiring korraldab 14. mail s. a. Pirital trükikodade-vahelise meeskondade murdmaajooksu rändauhinnale. Jooksjate arv meeskonnas on piiramata, kuid arvestatakse vaid kolme jooksja punktid (kes tulevad esimese kümne hulka). Punkte annab 1. koht 10, 2. — 9, 3. — 8 jne. punkti, 10. koht annab 1 punkti.

Trükikoda, milline omandab rändauhinna kaks korda järgemööda või kolm korda vaheldamisi, omandab selle jäävalt. Peale selle on nähtud ette ka kolm individuaalauhinda.

Soovitav on, et ülalnimetatud murdmaajooksust võtaksid osa kõik spordihuvilised liikmed. Valmistatagu aegsasti ette murdmaajooksuks.

### „Mees maanteelt“

Pühapäeval, 19. III s. a., esietendusena kuji ka näitlejanna Erika Tederi lahkumisetendusena

Elmo Ellori 3-vaatuseline näidend „Mees maanteelt“ oli Läti seltsi saali publikut tulvil täis tõmmanud, kes ei olnud kitsi kiitust ja aplause jagama. Ettekanne oli sisult ja lavastuselt rahuldav; kontakt lava ja publiku vahel tihe.

H. Kasemets — maantee mehe Kaselona — andis vägagi reaalse kuju selliseist individuest. V. Kivimägi — Liina Murat-Kaselona — kõigiti vastuvõetav oma osas. Liina venna Priidu osa mängiv hra Raidmaa jättis eranditult kõigile väga sümpaatse ja meelejääva kuju nii häälelt kui ka kujult ja oli vaba igasuguseist liialdusist oma lavalises liikumises.

T. Lippmaa — end. valitseja Tripatsina — eht tripats koos oma aiapoiis Vidrikuga, keda mängis H. Hamm. Ehkki Hammil oli väike kõrvalosa, mõjus see mängukäigule rohkem kui mõne „kutselise“ pikk lugulaul ja suured žestid. Sulane Turjak — A. Lall — mängis ikka nii nagu talle omane neis osis, — kohe lust vaadata-kuulda. Teenijatena: pr. Sõstar Maiena, ja pr. Polliman Reedina, kes mängis end rahva hulka, pälvides kiitust oma mängu ja sõnade lõpsakusega. H. Kopli ja H. Raiglo täitsid oma ülesanded rahuldavalt, samuti ka pr. Kaugia. Hr. Kaugia laadakaupmees Ivanina ja tema tütar Maanja — prl. E. Teder — andsid omaette terviku. Õhtu parima naisosades mängija kuju lõi just E. Teder Maanja.

Tiheda ja ladusa koosmängu tõttu oli õhtu aplausirohke ning naisosalisile anti ka lilli.

ATR

### Soome keele kursusele

registreeritakse kuni 26. aprillini A. Treimanile. Osavõtumaks 15 tunni eest on kaks krooni. Lähemaid teateid saab ühingust.

### Naisladujad trükitoöstuses

Naiste kasutamine ladumisaalal on niisama vana kui trükikunst. Juba 1476. aastal Florentsi abt Domenico de Pistoria kasutas nunnasid kloostris asuvas trükikojas ladujainna. 1507. aastal trükitud raamatus, mis varustati tollal trükikija nimetähedega ja vinjetiga, on näha trükipressi kõrval töötamas naisisikut. Seega naiste töö trükitoos alal ulatub juba halli aega.

### Tartu Trükitoölise Ühingu

spordiring peab läbirääkimisi Varssavis asuva spordiühing „Drucarsz'iga“ jalgpalli-matka korraldamiseks Eestisse. Kavatakse korraldada sellekohane võistlus Tartus ja võib-olla ka mujal. Poolakad olid eelmisel aastal nõustunud selle sõidu korraldamisega.

# Tartu Trükitöölise Ühingu üldkoosolekust

Tartu Trükitöölise Ühingu aasta-üldkoosolek peeti pühapäeval, 12. märtsil 1939, kell 10 hommikul ühingu ruumes, Uueturu 15. Koos oli 74 liiget.

Koosoleku juhatajaks valiti V. Ploom, abiks O. Koplus ning protokolljaks E. Roorand.

Aruanded: a) Ploom annab ülevaate ühingu aastasest tegevusest, märkides, et minimaalpalkade maksmapanemisel on tulnud samme astuda nende läbiviimiseks. Peale selle on juhatusel olnud tegemist öötöö küsimusega, kus ka kokkulepe on saavutatud. Loodetakse, et öötöö ei kesta kaua. Palju aega on ka võtnud juhatusel juubeli ettevalmistus.

b) Sekretäri aruande kannab ette E. Roorand. Juhatusel koosolekuid on peetud aasta jooksul 57, liikmeid on juure tulnud 40, lahkunud 10, seega on liikmete arv 200, Valga osakond 14 liikmega, kokku 214 liiget. Tööd on olnud palju. Et ühele sekretärile töö koormavaks ei läheks, siis on juubelitoimkonna sekretäri tööd pandud abisekretär E. Kivistiku peale.

c) Kassaruande kannab ette G. Lind.

Allas tähendab, et Kultuurtoimkond on väga palju üle kulutanud.

Miger vastab, et see ei ole ülekulutus, vaid see on olnud seoses ruumide sisustamisega ja avamisega.

Märss küsib, kas Valga osak. tasub eelarves ettenähtud summa ära või ei?

Lind vastab, et Valga osakonnalt on tulnud kiri, et nemad jäävad Tartu ühingu alla ja tasuvad maksud ära ning osaliselt on raha juba saadatud.

Kassaruande kohta enam sõna ei võeta, see võetakse ühel häälel vastu.

Lind kannab ette ka varandusliku seisu, missugune võetakse teatavaks.

d) Kultuurtoimkonna aruande kannab ette Miger, kes tähendab, et suurt tööd on nõudnud ühingu kroonika koostamine juubeliks. Selle tagajärjel ei ole saadud pidusid korraldada, loodetakse, et seda tuleval aastal paremini saab teha.

e) Spordiringi aruande kannab ette E. Roorand, kes tähendab, et eelmise aasta kevadel astus spordiringi juhtival kohalt tagasi paar isikut ja teda kutsuti spordijuhiks kohale tagasi. Enne seda oli tehtud suur viiga võistluste korraldamisega, mis andis kenakese puudujäägi, ning spordiringis valitses ka ilmne loidus, mida ei suudetud ka hiljem kuidagi välja ajada. Mis siiski headmeelt teeb, on see, et meie poolt korraldatud võistlusi käib rohkem rahvast pealt vaatamas kui teiste Tartu jalgpalliseltside poolt korraldatavaid võistlusi, välja arvatud „Olümpia“. Tulevikus tahab spordiring

veelgi rohkem rõhku panna mass-sportile. Selleks kavatsatakse üürida suveks Saksa Käsitöölise Seltsi aed, kus kõik võiksid soovi kohaselt sportida.

Miger loeb ette revisjonikomisjoni protokoll raamatukogu revideerimise kohta, kust selgub, et on kaduma läinud 11 raamatut, kuid arvab, et need leitakse. Raamatud on kaduma läinud just väljaandmise juures.

Tulevikus soovitakse, et mõlemad raamatukogu hoidjad oleksid alati kohal, et säärast nähtust ei korduks, kuna üks ei saa hakkama.

f) Varahoidja aruande kannab ette V. Pertels, missugune võetakse teatavaks.

g) Keskkliidu aruande kannab ette O. Koplus, kes tähendab, et temal on öelda õige vähe. Mitmekordse valimise järele pääses juhatusse, kuid juhatuses oli koostöö võimatu. Peale selle selgus mitmel keskkliidu koosolekul trükitöölise-vastane rinne, mille tagajärjel trükitöölised astusid tagasi, kuna seal ei olnud midagi produktiivset.

Juubelitoimkonna ettepanekul otsustatakse ühingu 25 aasta juubeli aktus korraldada 2. Ülestõusmis-pühäl, 10. aprillil, kell 12 ja koosviibimine kell 18.00 õhtul.

Miger kannab ette täpsema aruande juubeliga seoses olevate kulude üle, mis on bilanseeritud kr. 1.352.50 peale.

Juubelitoimkonna ettepanek saab 49 häält, kuna teised ettepanekud jäävad vähemusse.

Allas teeb ettepaneku juubelialbumi hinnaks määrata liikmeile 1 kr., missugune ka vastu võetakse, kuna aga albumi nimehind jääb lahtiseks.

Juubelitoimkonna ettepanekul otsustatakse teha albumi ostmise liikmeile kohustuslikuks, missugune ettepanek võetakse 1 häälle vastuseisemisega vastu. Kuna juubeli asjus enam sõna ei võeta, siis minnakse päevakorras edasi.

1939. a. eelarve kannab ette J. Lind. Eelarve kohta sõna ei võeta ning see võetakse ühel häälle vastu bilansiga kr. 4.442.78.

Valimised. Juhatus valitakse endiselt 7-liikmeline, kuhu pääsevad Koplus, Roorand, Kivistik, Ploom, Lõhmus, Sotnik ja Temmo. Kandidaatideks jäävad Krimm, Pertels, Nugin, Bleier, Laidaru, Märss ja Grassmann.

Revisjonikomisjoni valitakse Miger, Lind ja A. Ilves. Kandidaatideks jäävad Steinbach ja I. Ilves.

Keskkliidu saadikuks valitakse Otto, Temmo, Roorand, Assor, Jakobs, Millert ja Kadde.

Kultuurtoimkonda soovitakse näha endiselt 7-liikmelisena. Assor väidab, et endised kogemused on näidanud, et 3-liikmeline kultuurtoimkond on

# Tartu Trükitöölise Ühingu 25 a. juubel

23. märtsil (vana kalender) 1914. a. oli Graafikatöölise Seltsi (missuguse nime all Tartu Trükitöölise Ühingu oma tegevust alustas) avakoosolek, mille tõttu võis Tartu Trükitöölise Ühingu pühitseda oma 25 a. tegevusjuubelit.

Mõtted juubelit suurejoonelisemalt pühitseda kerkisid üles juba mõni aasta tagasi ühingu peakoosolekul, kus otsustati selleks vajalike kulude katteks hakata summasid koguma n.-n. juubelifondi, mida täiendati iga aasta. Muidugi pidi lõivosa kulude katmiseks siiski jääma juubeliaastale.

Ulatuslikumat eeltööd nõudis juubelialbumi koostamine, missuguse töö läbiviimiseks valiti toimikond eesotsas esimees Villem Ploomi ja Otto Migeriga. Viimane, albumi tegeliku toimetajana, on ära teeninud tõsise tänu tehtud töö eest! Kuigi eeltöödega oli algust tehtud küllalt aegsasti, jõudis album ilmuda täpselt juubeli pühitsemise ajaks.

Kuna ühingu omad ruumid pole mitte nii avarad, et võiksid mahutada suuri hulki, keda oodati juubelist osavõtjaina, siis tuli aktus, kui ka pärast seda juubeli koosviibimine pidada väljaspool. Selleks kõige sobivamaks peeti Tartu soliidsemaid Kutseesinduste Kodu ruume, kuid needki seinad oleks tulnud õhtul üksteisest kaugemale asetada, sest tantsuks tuli ruumi varastada lauasisustajate arvelt.

Aktuseks, mis oli ette nähtud teiseks pühaks kell 12, kogunes ruumikas saal täis omaliikmeid ja külalisi. Küll akadeemilise veerandiga — akadeemilisele linnale ei ole ju teistsi mõeldav. Ava- ja lõpusõna ütles esimees V. Ploom, kuna peakõne pidas riigivolikogu liige Leopold Johanson — vana Tartu trükitööline, kes rännanud sealt kõrgemaisse sfääresse, aga oma südame ja hingega on jäänud siiski oma seltsimeeste juure. Kõnede vaheajaga sisustasid puhkpillide orkester, ühingu oma meeskoor, kolleeg A. Alliku juhatusel, viiulisoolodega hra Orloff Tartu kõrgemast muusikakoolist ja deklamatsioonimeister hra Karl Ader. Tervitusi öeldi rohkesti, arvult 24,

---

palju elujulisem ning teeb ettepaneku 3-liikmeline kultuurtoimikond valida juure koopteerimise õigusega.

Assori ettepanek võetakse vastu ja valitakse 3-liikmeline kultuurtoimikond, koosseisus Nugin, prl. Veide ja pr. Krause. Kandidaatideks jäävad Allik, Märss ja Padar.

Raamatukoguhoidjaks valitakse Kuldkepp ja abideks prl. Laidre ja pr. Lõhmus.

eesotsas Tartu linnavalitsuse esindaja linnamõunik dr. Sinka, Tööliiskoja esimehe J. Kurvitsa, E. Trükitöölise Liidu esimehe Ruuli, Tallinna Trükitöölise Ühingu esimehe Rebase, Graafikatöötuse Ettevõtjate Ühingu poolt hra R. Mölderi, „Poligraafi“ esindaja hra Hakkaja, Tartu Töölisühingute Kesklidu, tööinspektori ja teiste kutseühingute ja muude töölisorganisatsioonide esindajate poolt. Aktus oli kõrgi sisukas ja nauditav. Tänu tervituste toojaile ja kõigile, kes aitasid seda täita!

Aktusel anti üle ka auaadress Graafikatöötuse Ettevõtjate Ühingu poolt hra R. Mölderi kaudu, ühtlasi tehti teatavaks, et kingitused — nägus kapp ja seinakell — on ühingu ruumidesse üles seatud. Riigi trükikojas töötavad endised Tartu kolleegid, arvult mõnisteistkümmend, saatsid ka omalt poolt aadressi, mille üle andis kolleeg J. Kurvits. T. T. Ü. Valga osakonnalt anti üle väärtuslik plaadike ja nael lipuvardasse lõõmiseks. Võru-Petseri Trükitöölise Ühingu hilines aktusele, andis aga oma kingi üle õhtusel olemisel — uhke kristallpokaali. Suurim aitäh kõigi meelespidamise ja kingituste eest!

Õhtune olemine kujunes hoogsaks ja ilusaks-sõbralikuks koosviibimiseks, kus oma liikmete ja kutseühingute ja muude töölisorganisatsioonide esindajate kõrval ka rohkel arvul trükikojaomanike esindajaid ja poligrafiste osa võttis. Osavõtjate arv oli ümarguselt 280, mistõttu ruum oli peaaegu täis kiilunud. Kuigi algus oli varajane — kell 6 õhtul — kadus aeg märkamatuks kella 3-ni, mil tuli lahkuda. Raskema töö tegijad ei jõudnudki oma asjaga lõpule ja pidid tegema veel teise päeva lisaks, kes väikese vaheajaga, kes ilma vaheta järgmise päeva õhtuni.

Tähtis päev, mille vastu valmistati aastaid, on seega ajalukku läinud ja elab edasi mälestusis, ja esemed, mis loodud selleks puhuks, maalivad temast uuesti elavaid pilte meie silme ette.

Püüdkem olla väärsed oma täismehedele ja täie tõsidusega minna vastu tundmatule tulevikule, käies kindlalt oma silil ja tehes tegusid, mis ise enese eest räägivad ja millest väärt oleks rääkida ka järgmisel — juba väärikamal — juubelil.

OK.

---

## Eesti-Soome jalgpallis

Liit peab läbirääkimisi Soome Trükitöölise Liiduga jalgpallimaavõistluse korraldamiseks eeloleval suvel. Seekord tuleb võistlus pidamisele Eestis. Aeg ja koht pole veel mitte kindlaks määratud.





### Juubel Tartu tsinkograafide peres

25. märtsil pühitses tsinkograaf Hermann Thomson oma 25 a. ametijuubelit. Töötanud paljudes töökodades on juubilar saanud ametimehena hea kooli.

Õppimist alustas Tallinnas oma onu tsinkograafias. Hiljem töötas Talviku ja „Päevalehe“ juures, kust läks edasi Saksamaale ametialalise täiendamise mõttes. Mõne aja seal töötamise järele siirdus ta tagasi kodumaale „Päevalehe“ juure ja hiljem Tartu Laakmanni trükikotta. Töötas vahepeal „Looduse“ juures ja hiljem käitise üleminekul „Ilutrükile“ viimases tänase päevani.

Kuna juubilar on tuntud tubli seltsimehena trükitoölisperes, siis oli juubilarile suhtumine ka hea ja vastavalt sellele anti ka kingitusi nii töökaaslaste kui ka käitise juhatuselt. Juubeli „pärisolemine“ peeti samal õhtul, mis kujunes õige tujuküllaseks, nii materiaalselt kui ka meeleolult. Isegi Tallinnast oli külalisi-kolleege oma kingitusega. Tervitame ka omalt poolt juubilarit ja soovime talle tublisti jõudu ja edu edaspidiseks!

### Valgast

Tartu Tr. Üh. Valga osak. aastapeakoosolekule, mis peeti 26. märtsil s. a. Vaksali puisteel 19, oli 14 liikmest ilmunud 8 liiget, seega oli koosolek otsusevõimeline. Koosolekul viibisid ka Tartu kolleegid Lind ja Kivistik.

Päevakorras: 1) Koosoleku rakendus. 2) Osakonna tegevus ja aruanne. 3) 1939. a. eelarve. 4) Valimised. 5) Liidu voliniku valimine 1939. aastaks. 6) Tartu Tr. Üh. 25 a. juubelist osavõtu küsimus. 7) Ekskursiooni korraldamise küsimus ühiselt Tartu Tr. Ühinguga. 8) Osakonna 20. aastapäeva pühitsemise küsimus. 9) Läbirääkimised.

Koosoleku avab E. Raudsepp, koosoleku juhatajaks valitakse Joh. Jerkovits ja protokolljaks F. Lipp. Osakonna möödunud aasta tegevusest annab ülevaate A. Preis, samuti ka kassaraunandest, mille järgi oli 1. I 38. a. raha kassas Kr. 232.35, liikmemaksudest laekunud Kr. 249.90, kokku Kr. 482.25. Väljaminekuid aasta jooksul Kr. 49.75, raha kassas 31. XII 38. Kr. 432.50, seega osak. rahaline läbikäik aasta jooksul tasakaalus Kr. 482.25.

Juhatuse valimisel seatakse kandidaatideks Raudsepp, Mõttus, Jerkovits ja Preis. Häält said: Mõttus 7, Jerkovits 6, Raudsepp 6, Preis 3. Seega said juhatusse Mõttus, Jerkovits ja Raudsepp. Pärast koosoleku lõppu jagas juhatus ametid järgmiselt: esimees J. Jerkovits, sekretär E. Raudsepp, laekur K. Mõttus. Revisjonikomisjoni valiti Lipp ja Padar. Liidu voliniku kandidaatideks seatakse Jerkovits, Mõttus ja Lipp. Valimisel said häält: Mõttus 5, Lipp 2, Jerkovits 1. Seega osutus valituks Mõttus 5 häällega. Tartu Tr. Üh. 25. aastapäev. pühitsemisest suuremal arvul osavõtmine jäetaks esialgu lahtiseks. Ühise ekskursiooni korraldamine Tartu Tr. Ühinguga jäetakse samuti lahtiseks, kuna suveni on veel palju aega ja on teadmata veel Tartu seisukoht. Osakonna 20. aastapäeva pühitsemise korraldamine otsustati jätta juhatusse hooleks.

Pärast koosolekut revideeriti Tartu Tr. Üh. juhatusel liikme Kivistiku ja rev.-kom. liikme Lindi poolt Valga os. asjaajamist ja kassaraamatuid, mis leiti korras olevat.

### Tõsteti palkasid

Valga trükitoöliliste palganõudmisele tuli vastu ka teine käitise valdaja. Nii tõsteti neil trükitoölilisel, kes said palka 17 kr. nädalas (alla 17-ne ei olnud) — 18-ni. Palka tõsteti kahel ladujal ja ühel trükikijal, kuna kahel ladujal arvati palk küllalt „kõrge“ olevat ja need jäeti sellest palgakõrgendamisest välja. Samuti said 1-he krooni juure selle käitise köitekojas 2 valtsijat ja 1 köitja.

Kuna varem üks trükikoda tõstis oma 2-hel töölisel palka — ühel köitjal ja ühel masinameistril — siis teistel lubati ainult siis tõsta, kui naabertrükikoda ka oma töölisile juure paneb. Nii on siis see naabertrükikoda palka tõstnud ja järelikult peaks esimene oma lubadust täitma. Sellekohane meele tuletus tehtigi siis käitise valdajale, kuid see omalt poolt lubas veel kaaluda. Nüüd on siis seda endist lubadust kaalutud mitu nädalat ja pole veel jõutud teda „ära kaaluda“. Kuid töölisile paistab see ainult ajaviitmisenähtisena ja ettekäändena — lubadus siis palka tõsta kui teine samuti teeb.

Selle viimase palgatõstmisega on palgad Valgas kujunenud järgmiselt: ladujail 17—19.50 kr., trükikijail 18 kr. ja ühel köitjal 23 kr. nädalas, kuna teisel köitjal on palk tublisti alla alammäära.

## Rakverest

Töökaitse inspektori ettekirjutusel „Ühistrukikojas“ üles seatud ventilatorid ei ole ainukesed kultuurihüved, mida tunda saame.

Enam kui kuu aega kestab kõva kopsimine ja saagimine — trükikojas ehitatakse „isiklikke“ riidekappe...

Need on küll natuke nigelavõitu. Nimelt olevat niisugune seadus, kus olevat selge sõnaga öeldud, et kapi kõrgus olgu 1 m 25 sm, laius 30 sm ja sügavus 40 sm.

Kitsavõitu igapidi, aga siiski on parem kui endine ühine „kapp“, kus laiad väravad ees, ja seinal pikk nagi, kuhu kõik oma üliriided, sallid ja mütsid hunnikusse riputasid. Häda oli suur — kui end riietada tahtsid, tuli hunniku alt rebida. Ja kes jõuab loetleda neid triipe ja nõõpe, mida alati tuli uuendada!

Kuid ega nende uute kappidega nii libedasti läinudki. Paar nädalat tagasi käis inspektor vaatamas ja leidis, et kapiustel puuduvad augud! Nimelt õhuaugud.

Ehk saame augud ka...

\*

Sülgamise jaoks oli meil enamasti igas toas laudadest kokku löödud mold, kus oli liiv või saepuru sees.

Ei saa ju öelda, et neid ei oleks vahel ka tühjendatud, aga fakt on see, et suve ajal kihased ussid sees.

Nüüd löödi need mollid kõige sisuga välja ja asemele toodi nooblid valged klasuurkaunid, kus vesi sees.

Peale nende toodi kõrged plekist ämbritaolised riietad, vist paberrossiotsade jaoks.

Neid paigutati kaunis tihedalt, nii et üks vanem kolleeg naljatades tähendas, et pole enam kohta, kuhu sülitada...

\*

Koht, kuhu „uuendused“ ei ole jõudnud, on meie eralduskoht. See asub töökojast väljaspool üle hoovi, kuhu talvel külmaga on täbar käia. Tekivad jäämäed augu servale, mis hädaohtlikud „liikluse keerises“.

Nagu kuulda, tulevat ka siin üks põhjalik reformatsioon“...

## Võrust

### Ühingu üldkoosolekult

Võru-Petseri trükitoölaliste ühingu üldkoosolek peeti 24. märtsil Käsitöölaliste Seltsi ruumes ja sellest võttis osa 23 organiseeritud liikmest 18 liiget. Koosoleku avas ühingu esimees J. Üle, kes valiti ka koosoleku juhatajaks. Protokollis kolleeg Naaber Petserist.

Juhataja ettepanekul mälestati püstitõusmisega surma läbi lahkunud kolleegi J. Preimani, misjärele asuti püevakorras ette nähtud punktide läbivõtmisele. F. Marand kandis ette ühingu 1938. aasta rahalise tegevuse aruande. Sellest nähtub, et ühingule laekus liikmemaksudest 503,80 krooni, kuna kuludid oli vaid 300 krooni ümber. Seega andis aruanne ligi 200-kroonilise ülejäägi ja eelmiste aastate ülejääkidega kokku oli ühingul raha 1. jaanuariks 1939. aastaks 842,94 krooni. Liikmeid on 23, Võrus on organiseerimata 4 ja Petseris 5 töelist. 1939. a. eelarve võeti vastu 500 krooniga tasakaalus. Selles on kuludena nähtud ühe huvisõidu korraldamine, milleks ühing määras toetuseks 50 krooni. Muud kulud on peamiselt liidu vastu kohustused.

Järgnesid valimised. Juhatusse valiti J. Üle, F. Marand ja Root, kandidaatideks jäid Keskrand ja Jahu. Revisjonikomisjoni valiti Siiman, Tamm ja Kuus. Kandidaatideks jäid Naaber ja Reitel.

Järgnesid liidu esindajalt A. Offenbachilt referaadid teemadel — 8-tunniline tööpäev ja Töölis-koja tegevusest.

Kõneleja selgitas ajaloolisel taustal võitlust 8-tunnilise tööpäeva sisseviimise eest, tutvustades ka viimasel ajal kerkinud nõudmist 40-tunnilise töönädala sisseseadmiseks. 8-tunnilise tööpäeva kohta võeti vastu resolutsioon:

— Võru-Petseri trükitoölaliste ühingu üldkoosolek 24. märtsil s. a. teeb liidule ülesandeks, et 8-tunnilise tööpäeva kaitseks liit astuks kõik vajalised sammud. 8-tunniline tööpäev on saadud suurte ohvritega ja need ei tohi olla asjatud.

Küsitati selgitust Tööliskoja kohta, millele referent vastas. Läbirääkimisel puudutati ka Petseri trükitoölaliste loidust organiseerimise mõtte vastu. Selleks otsustati edaspidi korraldada Petseri trükitoölaliste nõupidamine, millest võtaks osa nii liidu kui ka ühingu esindaja.

Juhataja J. Üle tänas referenti asjaliku ja huvitava ettekande eest, millega lõpetati koosolek. Pärast koosolekut oli omavaheline koosviibimine „kõikidele tuntud alustel“.

## E. T. L. tegevusest

### Koosolek 20. märtsil

Koos: E. Ruul, R. Kala, R. Luuk, A. Schönberg ja A. Offenbach. Kanti ette liidu rahaline aruanne, milline otsustati paljundada ja saata koos teiste volikogu materjalidega volinikele kätte. — Ministeeriumist saabus vastus liidu kirjale karbitöölaliste arvamiseks MÖT seaduse alla. Kutseoskuse nõukogu suhtub sellele eitavalt. — Sekretär viibis Võrus sealsel ühingu peakoosolekul. — Liidu 1939. aasta eelarve võetakse arutusele järgmisel koosolekul. — Vaadati läbi liidu kirjavahetus.

### Koosolek 3. aprillil

Koos: R. Kala, E. Ruul, R. Luuk, A. Schönberg, A. Offenbach ja E. Jänes.

Tartu ühingu poolt esitati invaliidsuse fondile arvamiseks Bern, Ehrlich. Kuna nimetatud liige pole määrustes nähtud ulatuses tasunud liikmemakse, ei saadud teda fondile arvata. — Vaadati läbi liidu kirjavahetus. — Otsustati liidu puhkekodus viibivale üürnikule öelda üles ruumid ja pakkuda võimalust pärast 1. maid kasutada ruume suviste külaliste üüritingimuste alusel. — Usaldusmeeste kodukorra asjas liidu juhatus asus seisukohale, et eriõigute osas ette nähtud lisakulud ei kaeta fondi arvel, vaid need tuleb igal soovijal ühingul võtta sisse oma eelarve kuldesse.

### Koosolek 17. aprillil

Koos: R. Kala, E. Ruul, A. Schönberg, V. Kruustee ja A. Offenbach.

Kanti ette võtluse tulemused 8-tunnise tööpäeva kaitseks. Seaduseelnõu, milles olid ette nähtud muudatused senises tööaja seaduses, võeti tagasi ning küsimus lükati määramata ajaks edasi. — Tallinna ühingu resolutsioonid otsustati võtta käsitlusele sobiva momendi korral. — A. Hertenbergi küsimuses invaliidsuse abile võtmiseks tehti eitav otsus, kuna nii nõudjal kui ka Pärnu ühingul ei ole andmeid maksetud liikmemaksude kohta. — Revisjonikomisjoni koosolek otsustati edasi lükata ja pidada 29. aprillil Aegviidus. — Võeti vastu liidu 1939. aasta eelarve, mis bilansseeritud 2370.— kroonile. — Liidu varanduslik seis kinnitati bilansiga 22.577.55 krooni. — Lahendati volikoguga ühenduses olevad küsimused. — Vaadati läbi ja korraldati liidu kirjavahetust. — Otsustati puhkekodu tubade üürimine. — Kinnitati esitatud arved. — „Kirjaladuja käsiracamatale“ otsustati korraldada vastavat müügireklaami.

### Tartu ühing

annetas liidule 25 a. juubeli albumi luksusväljaandes ja varustatud sellekohase aadressiga liidu juhatuse nimele. Avaldame siinkohal tänu ühingu juhatusele, olles uhked Tartu kolleegide õnnestunud üritusele.

### Liidu revisjonikomisjon

astub kokku 29. aprillil Aegviidus. 23. aprillil kavatsatud koosolek mõningate raskuste tõttu ei toimu.

### Liidu esindajaina

viibis rätsepatöölise liidu kongressil V. Kruustee ja tekstiiltöölise kongressil ning Tartu ühingu 25 a. juubelil E. Ruul.



VÕITLUS 8-tunnise tööpäeva kaitseks on sedapuhku lõpnud. Käsitöösturite kongressi reaktioonilised nõuded — ületundide arvu suurendamine ja ületundide eest maksmine hariliku normaaltunni alusel — läksid vett vedama. Valitsus oli küll esitanud Riigivolikogule seaduseelnõu, milles olid nähtud ette mõningad muudatused praeguses tööaja seaduses, aga ta loobus selle seaduseelnõu vastuvõtmisest veel tänavu kevadel. Nii lükkaski vastav komisjon küsimuse määramata ajaks edasi.

See küsimus oli puudutanud valusalt tööliste huvi — seepärast tekkis tugev vastuseis käsitöösturite kongressi algatusele. Üle maa peetud tööliskoosolekuil võeti vastu protest-resolutsioone ja avaldati pahameelt tööaja seaduse muutmise vastu. Kuivõrd olid tööliste meeled häiriitud, annab tunnistust üle 20.000 allkirja, mis saadeti Tööliskojale vastavaile asutusile esitamiseks. Nii, esialgu, on lahing võidetud. Mis tuleb sügisel, eks seda näeme.

\*

KUIGI meil on kehtiv ülemaaline kokkulepe trükitöösturitega, ei täida ometi kõik trükitöösturid kokkulepet. Nii on ka Tallinnas üks trükikoda hakanud tegema kunsttükke masinaladujatega. Ta lepib kokku ladujaga tükitöö alusel, makstes iga tuhandelt laotud tähelt 15 senti. Sealjuures on täiesti tasumata see aeg, mil tööline puhastab ja korraldab ladumismasinat. Pole ime, et keegi ei taha asuda sellele tööle, nii et ladujaid otsitakse ajalehe kuulutuse kaudu ja loodetakse mõnd provintsimeest haneks võtta. Selline töökorraldus pole siiski meie „Müncheni vaimu“ kohane ja seepärast on astunud samme ettevõtja korrale kutsumiseks. Muidugi, siin on kaaluv sõna öelda trükitööstureil endil ja näib, kas nad suudavad oma eksinud lammas alistada üldisele korrale. Abinõusid on, aga kas on tahet?

\*

TARTU juubelimüritus on sedapuhku möödunud. Sündmus, mida oodati 25 aastat, möödus ootuste kohaselt vastavas meeolus ja nii mõnigi mees kratsib praegu kukalt läbielatud mälestusis sorides. Eks seda õnnistamist jatkus nii enne juubelit kui ka juubelil, jatkus aga ka pärast juubelit oleval päeval. Tartus näikse üldse juubelist lugu pidavat mitte ainult töölised, vaid ka teised ringkonnad tööandjatega eesotsas. Koosviibimisel olid esindatud mõlemad pooled. Ega teinud paha ka koha-

liku õllefabriku suhtumine juubelile mõne korvi õlle kinkimise näol. Juubelil enda reaalsed tulemused ei avaldu mitte ainult peaparandusis, vaid mõni asi on jäänud ka tallele. Seda tunnistavad annetatud esemed — Võrust kristallkarikas, tööstureilt seinakell ja muud tarbeasjad jne.

Nii et võib julgesti ootama hakata 35 aasta juubelit — aega selleks ju tervelt 10 aastat.

Koosoleku juhataja teatab, et juhatus on omavahel jaganud ametid järgmiselt: esimees V. Ploom, abiesimees O. Koplus, sekretär E. Roorand, abisekretär J. Temmo, laekur E. Kivistik, abilaekur K. Lõhmus ja varahoidja Sotnik.

Koosolekul algatatud küsimuste all võtab sõna F. Nugin, kes tähendab, et tuleks luua ühingu juure meeskoor, mida ka koosolek täielikult pooldab. Koosolekul algatatud küsimuste all enam sõna ei võeta ning koosolek lõpeb kell 14.45.

## Tööliskojast

### Koja üldkoosolek

peeti 16. aprillil Tallinnas. Koosolekul esitati rida nõudmisi: töölise palkade tõstmist, töötulide lahendamise komisjonile õigemat tegutsemist, rationaliseerimise väärnõuete kaotamist, vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seadust ja palgalist puhkust 2 nädalat.

Veel nõuti väikekorterite ehitamist, normaalolukorra taastamist Eestimaa Töölisühingute Kesklidus ja töölise omavalitsuse kindlustamist kutseühinguis.

Sotsiaalseaduste kaitseks on kojale saabunud üle 20.000 töölise allkirja.

## Sotsiaalpoliitika

### 8-tunnilise tööpäeva

kaitseks on tööliskond aktiivselt välja astunud. Üle maa toimunud koosolekul — nii ametiühingute kui käitiste poolt korraldatud — võeti vastu resolutsioone, milliste hulka tuleb arvestada üle 100. Samal ajal korjasid töölised allkirju protestilehtedele ja juba senini kogutud allkirjad — varustatud aadressiga — ulatuvad üle 20.000. See on suurim proov, mis tööliskond läbi tegi ja näitab töölise üksmeelset tahet — kaitsta võitluste kaudu saadud 8-tunnilist tööpäeva.

### Haigekassade kongress

25. ja 26. märtsil peeti Eesti Haigekassade Liidu kongress, millel arutati liidu põhikirja muutmist kui ka jooksvaid küsimusi. Liidu põhikiri muudeti nii, et oleks kaitstud liitunud ühingute huvid liidu valitsemisel. Senise korra alusel oleks mõni suurem haigekassa suuteline täiesti ignoreerima ka teiste

haigekassade tahet, omades kongressil valdava häälteenamuse. Eriti oleks selline olukord tekkinud Tallinna Haigekassa liitumisega, kelle esindajate arv ületab kõigi teiste haigekassade esindajate arvu. Olenedes sellest, millised inimesed juhidavad seda kassat, sõltuks ka kõikide teiste haigekassade tulevik ja liidu töö. See oleks liig riskantne samm ja siin oli ainus tee — kindlustada ka teistele haigekassadele kaasarääkimise ja otsustamise võimalus. Nii muudetigi põhikiri, mille järele Tallinna Haigekassal jääks küll suur esindus, aga mitte absoluutne enamus.

# TALLINNA ametiühingud

### Tallinna metallitöölise

ühingus valitses senini väike pinget, mis leidis lõpliku lahenduse 16. aprillil peetud peakoosolekul. Pinget tekkimine oli seoses mõningate kitsendustega, mis olid läbi viidud ühingu põhikirjas. Kuna need kitsendused ei võimaldanud normaalset organiseerimist, siis tehti sel alal palju etteheiteid.

Peakoosolek otsustas seetõttu valida uue juhatuse koosseisu, mis moodustati 7 Tallinna metallikäitise esindajaist. Senine juhatuse esimees B. Eilman ei suutnud oma positsiooni kaitsta ja jäi juhatusest eemale. Ühingu 1938. a. aruanne võeti vastu 3920.33 krooni suuruses. 1938. a. jooksul on uusi liikmeid tulnud juure 326. Kuna vana juhatust sai umbusalduse ja taganes eelarve esitamisest, tuleb kokku uus üldkoosolek.

### Kaevandustöölised

pidasid 23. aprillil oma kongressi Kiviõlis, kus võeti vastu rida põhjapanevaid otsuseid ja valiti uus juhatust.

## Töötulide rindelt

\* Narva Kalevivabrik alustas töötüli, esinedes tunniteenistuse kõrgendamise nõudmisega.

\* Strandelli võrgukudumistööstus alustas töötüli, kuid töölised ja tööandjad said kokkuleppele. Palk tõusis ca 10%.

\* Kohila „Koil“ alustas töötüli, nõudes palga kõrgendust.

\* „Kiviõli“ põlevkivikaevanduses on alustatud töötüli.

\* Kohtla-Järve põlevkivikaevanduses on tehtud samasugune otsus.

\* Ubja põlevkivikaevanduse töölised töötüli korras nõuavad palkade kõrgendamist 30% võrra.

\* Valga raudteedepoo töölised nõuavad palgakõrgendust.

\* „Estico“ kammivabriku töölised otsustasid alustada töötüli, nõudes tunnitasude alammäärasid: meestele 26 ja naistele 20 senti.

\* Kastitehas „Standardi“ töölised nõuavad 10% palgakõrgendamist.

\* Tallinna pottsepad nõuavad seniste töötasunormide tõstmist 15% võrra. Eelmise hooajaga võrreldes on palgad langenud 50% võrra. Nüüd tahetakse nõuda endisele tasemele juure 15%. Tööpäeva pikkuse suvekuudel määrati 10 tundi ja talvel 6 tundi.

\* Th. Büttneri tekstiilkäitise töölised nõuavad tunnitasude alammäärasid: ajatöölisel 25 senti ja tükitöö-töölisel 30 senti (masinate seismise ajal).

## Rahvusvahelised keskused

### Trükitöölise kutsesekretariaat

3. märtsil peetud koosolekul Bernis arutati järgmisi küsimusi: lahkunud Schlumpfi asemele valiti esimeheks Adolf Schäfer, kes on tegutsenud ligi 20 aastat sekretariaadi liikmena. — Sekretär kandis ette aruande liikmemaksude laekumisest ja sellekohase korraldustöö üle. — Ühe kolleegi toetamisküsimus otsustati jaatavalt. — Liitudele saadeti tsirkulaarid mõnede väljateeninud invaliidide toetamisaktsiooni läbiviimiseks. — 1939. aasta liikmemaksu kindlaksmääramine jäeti edaspidiseks. — Ponsteini ettepanek muudatuste läbiviimiseks sekretariaadis tuleb arutusele rahvusvahelisel kongressil.

Rahvusvahelise Trükitöölise Kutsesekretariaadi komisjoni koosolek peeti 31. märtsil Bernis.

Arutati liikmemaksu korraldamise küsimust ühe liitunud maaga. — Lahkunud esimehe Schlumpfi auks korraldatud koosoleku aruanne ja uue esimehe Schäferi tänuavaldus usalduse eest võeti teadmiseks. — Kellegi emigrandi tänukiri abistamise eest võeti teadmiseks. — Lõuna-Aafrika trükitöölise liidu sekretär tuleb Genfi eeloleval suvel, milleks otsustati temaga astuda ühendusse. — Hädda sattunud invaliidide toetamiseks otsustati anda 2000 franki. Sellekohase otsuse tegid ringkirja teel järelekuisitud üksikute maade liidud. — Arutati eeloleva Kopenhaageni kongressiga ühenduses olevaid küsimusi. — Arutati veel mõningaid küsimusi.

### RAL kongress Zürichis

Liidu juhatuse otsusega peetakse 5. kuni 8. juulini Zürichis Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kongress. Päevakorras on ette nähtud järgmised küsimused:

1) Esimees Citrine avakõne, 2) kongressi mandaat-kui ka teiste komisjonide valimine, 3) 1936/

1939. aastate üldine tegevuse aruanne, 4) ametiühinguline liikumine ja võitlus majanduskriisi vastu, 5) rahuaktsiooni kava, 6) ametiühingute taktika ja poliitika küsimused, 7) kongressile esitatud ettepanekud, 8) valimised, 9) liikmemaksu kindlaksmääramine, 10) järgmise kongressi aja ja koha kindlaksmääramine.

3. juulil astub kokku Zürichis liidu juhatus. 4. juulil astuvad kokku liidu sekretariaat ja peetakse nõupidamisi liidu juhatuse ja kutsesekretariaatide esindajate vahel. Sellel koosolekul arutatakse koostöövõimalusi kutsesekretariatidega.

### Rahvusvaheline Ametiühingute Liit

Liidu juhatus pidas koosoleku 1. ja 2. märtsil Pariisis. Võeti vastu ja kinnitati revideeritud 1938. aasta kassaaruanne, samuti kinnitati eelarve 1939. aasta peale. — Arutati tekkinud olukorda pärast Kataloonia langemist Franco vägede kätte, mille juures suur hulk hispaania ametiühinglasi asus emigratsiooni. Nende toetamiseks astutakse sellekohaseid samme. Protessteeriti ühtlasi Prantsuse ja Inglise valitsuste ees Franco tunnustamise puhul. — Määrati kindlaks 5.—8. juulini s. a. Zürichis peetava Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu 8. kongressi referendid. — Sekretär kandis ette Meemeli-maa ametiühingute likvideerimise toimunud poliitiliste sündmuste tõttu, samuti otsustati kongressile ette panna Hiina Ametiühingute Liidu vastuvõtmine. Sellesse liitu on organiseeritud 500.000 liikme ümber. — Võeti teadmiseks Kuuba Ametiühingute Liidu asutamine, mis haarab umbes poolt miljonit töölisi ja kelle kongress otsustas astuda Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu liikmeks. — Avaldati tänu Ameerika Ametiühingute Liidu kutses eest võtta osa Washingtonis peetavast kongressist. — Mertens kandis ette reisi tulemused Lõuna-Aafrikasse. Konstateeriti sidemete kõvenemist sealsete ametiühingutega.

### Kui palju inimesi on maakeral?

Rahvasteliidu juures töötav statistika-amet on kindlaks teinud, et 1936. aastal elas maakeral üldse 2134 miljonit inimest. 1937. aastal on see arv teoreetiliselt tõusnud 18 miljoni inimese võrra, s. t. 1,1 protsenti. Pool inimsugu elab Aasias. Neist on 74 miljonit hindulasi ja 450 miljonit hiinlasi. Jaapanis elab 72 miljonit, millele liites üle mere olevad asumaad, saaks ümarguseks arvuks 100 miljonit. Nõukogude Vene elanike arv on 178 miljonit ja ülejäänud Euroopas 397 miljonit. Saksamaal elab praegu 79 miljonit, Inglismaal 47, Itaalias 44, Prantsusmaal 42 ja Poolas 35 miljonit. Põhja-Ameerika Ühendriikides loetakse 130 miljonit elanikku, kuna Lõuna-Ameerika elanike arv on 90 miljoni ümber.

# Tehnilised uudised

## Trükitööstuse tehniline täienemine

TRÜKITÖÖSTUSE tehniline areng on suurem kui mõnel muul alal. Juba puhtmehaanilisist tööabi- nõudest lähtudes on masinapargis toimunud suure- jooneline täienemine ja uute menetlusviiside kasu- tamiselevõtmine. Masinate levik ja nende täiene- mine pole siiski olnud õnnistuseks trükitööliskon- nale. Töö kergendamise ja tööaja lühenemise suure- joonelise läbiviimise asemel on paljudes maades masin toonud kaasa vaid tööpuuduse ning tõuga- nud vastava ala töölisel viletsusse. See on hind, mida praegu maksetakse tehnilise arengu eest.

Paljud mõtlevad pead on sellisest arengust näi- nud vaid kahju ja lausunud ka oma hoiatussõnad, kui masina kasutamiselevõtmisel ei arvestata teisi lähtepunkte kui inimtööjõu vabastamist ja viletsusse- tõukamist. Aga need sõnad on senini lausunud kur- tidele kõrvadele, või neile, kes seda kuulda ei taha. Igall juhul — kui areng kestab sääraselt edasi, siis ka need mittekuuldudajad ärkavad oma pette- piltide klasmajakasest ja astuvad vastu elule — täis vihkamist ja viletsust.

Jacquard, moodsa kudumismasina leiutaja, pidi peaaegu uputatama jõkke. See oli säärase viha äärmine piir, mis levis omal ajal masinatehävita- jate ajajärgul. Ja leidub veel tänapäevalgi nahi- veid inimesi, kes masinate purustamise kaudu loo- davad taas saavutada endist elu lihtsust. Võiksite ette kujutada, mis oleks trükitööstus ilma ladumis- masinateta, rotodeta ja igasuguste modernsete sea- deldisteta?

Tänapäeval ajalehe lugeja vajab rikkalikult illustreeritud ja kõige uuemate uudistega varusta- tud ajalehti. See kutsuks esile palaviku ajalehetöö menetluses, ülekandes, toimetamises, murdmises, trükkimises. See palavik paneks suurele proovile Gutenbergi tänapäeva noored jüngrid.

Kiirus! See on lööksõna, millega saavutatakse lehe trump. Selle kaudu hea kodanik viskub õhtuti pikali toas või istudes mujal hakkab vaatlema lehte. Tema ei aima palju sellest, milline palavik valdas töötajate meeli sellesama lehe valmis- tegemisel. Ja nii sünnib see päevast päeva.

Oleks ekslik arvata, nagu valitseks kiirus ainult ajalehtede juures. Ei. See on vallanud ka teised

trükitööd ja sellest kiirusest on nakatatud isegi trükitööde tellijad.

Nii on lood tänapäeval. Need ei näi olevat sugugi normaalsed. Aga kas suudame meie ajaloo ratast panna keerlema tasema käiguga? Kui tuleb normaalpäevast puudus, siis rakendatakse töösse veel ületunnid, hoolimata, et tänaval on küllalt töötava inimesi. Tööprotsessi ei tohi tekkida vaheaegu ja kõik peab jooksuma nagu määritud. Haletsemi- sele pole tänapäeva tehnika peremehed jätnud ühtki ruumi.

Aga ka saavutatud tehnika ei rahulda ja otsi- takse üha uusi tehnilisi täiendusi. Selleks, et saa- vutada kiirust trükitööde valmistamisel. See kiirus jääb verre. Kui trükikojas ehk alanebki tarvidus kiireks tööks, siis ometi hoitakse inimesed liikvel. Töötajad peavad ükskõik mis tegema, peabasi — liikuma ja liigutama — kas seda on vaja või mitte, et aga alal hoida näilist töötempot.

Kas see on kollektiivne hullumine maailma majandussüsteemis? Kas on siin mingit lõppsihti ja kas on loota järeleandmist? Õnnelik oleks see mees, kes saaks prohvetina vastust anda. Meie tehnika on juba praegugi niikaugel, et masinate abil saaksime kõik inimkonna tarbed rahuldada.

— Kas on inimene saanud masina orjaks, et sellele alistuda. Või tahab ta sellega tõendada, et ta saab võimalikult vähesel ajaga saavutada suure ja fantastilise toodangu?

Mis teame meie kõigest sellest. Nii nagu eile nii ka täna peame me end juhtima vaid teadvusest. On see siis mingi teadvus, et tööjõud kurnatakse viimse piirini ja samal ajal inimesed peavad saama väikest tasu, kõnelemata veel väljaspool käitist ole- vate inimeste viletsusest. Siin on mingi kahju ja mis nimelt — seda pole raske välja arvata.

## Mida vajatakse paberiks?

Ameerikas avaldati statistika ainete kohta, mida on vaja 100 kilo paberi tootmiseks. Selleks läheb vaja 81 ruumimeetrit puid, 12,7 kilo väävlit, 17,5 kilo kalkkivi, 0,35 liitrit petrooleumi, 14,3 kilo tina- vahendeid, 3 kilo ärtsi, 0,515 kilo soodat, 4,2 kilo alumi, 0,11 kilo värvi, 320 kilo sütt, 0,05 kilo raua- sulfaati, 60.000 liitrit puhastatud ja filtreeritud vett, 484 kuubiksentimeetrit määrdeõli jne.

# VÄLISMAINE

## ringvaade

SAKSAMAA raudsaabas sammub kindlalt rada pidi, mis on ette nähtud praeguse Saksamaa diktatori Hitleri raamatus „Mein Kampf“. Euroopa poliitiline olukord ja ebaselgus seatavates suhtides võimaldab Hitleril kavakindlalt viia läbi oma üritusi. Austria langes. Čehhoslovakkia hävis ja lõpuks neelati, Meemeli maa sattus uuesti Saksamaa alla — kõik see on toimunud plaanikohaselt. Rahvaste enesemääramise õigusega löi Hitler just neid enesemääramise õiguse abil tekkinud riike. Nüüd ollakse kibedasti ametis ruumiliste muudatuste tõttu mõjupiirkonna laiendamiseks. Siin on eeskätt Balkani riigid — Jugoslaavia, Rumeenia, Bulgaaria. Põhja-idas ollakse esialgu tagasihoidlik — liig kergesti süttiv materjal. Saksa pealetungiga itta on häiritud mitte ainult Poola ja Balti riigid, vaid ka nende seljataga asuv Nõukogude Venemaa. Saksamaa ei karda pahandusi oma liitlaselt — Itaalialt. Sellel on võrdlemisi vähe huvisid sakslaste teel — välja arvatud vahest sõbra Ungari huvide toetamine Slovakkia territooriumi arvel ja Albaania. Itaalia peahuvid koonduvad oma ümbrusse — lõunasse ja lääne, et tagada võidetud Abessiinia eksplaateerimist kui ka kindlustada end Vahemere valitsemiseks. See tuleb peamiselt Prantsusmaa arvel ja selleks vajab Itaalia sakslaste toetust. Viimaseil pole midagi selle vastu. Millest selline sakslaste mängimine rahvaste saatusega ja sõjatulega? Sest sisepoliitikaga pole palju teha, välispoliitilised efektid aitavad kaasa ka sisemajanduse puudujäärke katta. Kui seda ei tehtaks, oldaks pankrotis ja see oleks ka natside surm. Praegused saavutused ja võidetud majanduslikud rikkused ei anna veel küllalt tagatist sisepoliitika rahustamiseks ja nii kestab sõjakas toon edasi — hoolimata senistest maa-ahmakate võitmisest.

\*

Čehho-Slovakkia kadus maateaduse kaardilt. See teostus järk-järgult. Enne piirati ta vähemaks — Müncheneri konverentsi otsusega 1938. a. lõpul. Sakslased, ungarlased ja poolakad said Čehho-Slovakkia arvel maad juure. Siis teostati Čehho-Slovakkias riigi jagamine kolmeks autonoomseks osaks — Čehhia, Slovakkia ja Ruteenia. Viimased

hakkasid end ise korraldama. Slovakkia löi lahku, side kadus ka Ruteeniaga. Čehhia vallutati lepingu kohaselt sakslaste poolt. Slovakkia asetus sakslaste kaitse alla. Ruteenia vallutasid ungarlased, kes samal ajal tahavad saada ka Slovakkialt maad juure. Ungarit toetab Itaalia, mispärast sakslased ei tee kaitsest tülikisumust. Nii on suur riik 14.000.000 elanikuga algul jagatud, siis valitsetud, kuni lõpuks neelatud tugevamate poolt.

\*

HISPAAANIA vabariik langes kokku. Mässuline kindral Franco on nüüdsest peale Hispaania pere-mees ja seega riigivõimuks kujunenud. Vabariiklased pidid võitlema ülivõimsate jõudude vastu ja kaotasid. Kaotuse põhjustasid ka vabariiklaste eneste ridades tekkinud meeleheide ja sisekonfliktid. Sõjapilt oli järgmine. 1936. a. mässutõstmisel oli valitsuse käes väike kaader õppinud sõjamehi — ohvitserkond ja regulaarväed asusid Franco poole. Vabariiklik valitsus moodustas kiiresti rahvaväe, millega suudeti pidurdada Franco mässu laienemist. Nii valitsus kui ka Franco muretsesid endale lisa jõude ja relvi. Franco sai neid küllaldaselt Itaalialt ja Saksamaalt, täiendades vägesid marokoolastega. Vabariiklik Hispaania olukord oli ebasoodsam, kuigi Hispaaniasse õnnestus algul tuua sõjavarustust ja sinna kogunes abiväge teiste riikide vabatahtlike näol. Relvade ja kogunud sõdijate ülekaal oli siiski Franco poolel. Vahepeal loodi mittevahelisekamise komitee, kelle tegevus osutus eriti vabariiklaste relvade ja jõudude reserveid piiramiseks. Jõu ees langes Astuuria maakond Biskaia lahe ääres. Sellele järgnes pikema vaheaja järele Kataloonia. Need kaotused tegid vabariiklaste olukorra veelgi kriitilisemaks. Naha päästmiseks pani vabariiklik sõjaväe ohvitserkond toime riigipöörde ja hakkas endale kaupleva paremat allaandmist. Vabariikliku valitsuse tegevus oli riigipöördest alates lõpetatud. Nüüd läksid asjad kiiresti. Märtsi lõpul oli ka Kesk-Hispaania koos Madridiga ilma võitluseta Franco käes — peajuhid põgenesid välismaale, soodustatud sellekohasest kokkuleppest.

Nii lõppes Hispaania võitlus fašismi vastu. Mis edasi tuleb — näitavad lähemad kuud.

# KIRJUT

## maailmast



### Tööaeg jääb esialgu muutmata

Ühenduses käsitöösturite kongressi otsustega taheti laiendada praegu kehtivat Tööstuslikkude käitiste tööaja seadust, kusjuures oleks töötavil aladel võimaldatud teha rohkem ületunde. Sellega ühtlasi kerkis esile hädaoht 8-tunnise tööpäeva mõiste kaotamise näol. Tööliskond üle maa sattus ärevusse ja sellekohaseil koosolekul võeti vastu hulk resolutsioone 8-tunnise tööpäeva kaitseks. Samal ajal algas üle maa allkirjade kogumine Tööliskoja sellekohastele lehtedele, milline üritus andis kokku lühikese aja jooksul üle 20.000 tööliste allkirja. See kõik andis tunnistust, et 8-tunnine tööpäev on saanud tööliste põhiõiguseks ja seda muuta — tähendab töölistkonnaga vastuollu minna.

Kuna aeg pole selleks kohane ja kogu see lugu 8-tunnise tööpäeva ümber ähvardas järjest paisuda, siis lõpuks otsustati võtta päevakorrast sellekohane kehtiva seaduse muutmise ettepanek, lükates selle otsustamise määramata ajale edasi. Seega töölistkond oli saavutanud oma sihi — kui kauaks aga seda ei või öelda. Igal juhul ka see on võit, kui suudeti lüüa tagasi käsitöösturite reaktiooniline pealetung. Aga samal ajal ühtlasi võidi näidata avalikkusele ka töölistkonna ühtlast seisukohta nimetatud küsimuses, mis sunnib küsimust võtma tõsiselt.

### Vana aja raamatust

Ungari kuningas Mathias Corvinus (1443—1490) on esimene, kes viis Ungarisse trükikunsti. Enda kulul õppis ta Florentsis kopeerimist, miniatüüride maalimist kui ka raamatuköitmist. Florents oli tollal keskkohaks, kust trükikunst levis igale poole. Paberikaupleja Vespasiano da Bisticci kujundas endast tsentrumi, mille ümber keerles tolleaegne raamatuturg.

### Trükivea kuradist

Trükiviga pole vihatud vaenlaseks mitte ainult tänapäeval, vaid oli seda ka vanasti. Nii oli humanistlik kirjastaja Robert Stephanus (Etienne) vägagi kuri trükivigadele. Ta ei lasknud ühtki teost

turule, enne kui ta tõmmispoogna polnud riputanud avalikuks lugemiseks ja parandamiseks. Iga leitud vea eest oli lubatud tasu. Hoolimata neist abinõudest puges trükiviga siiski läbi ja valmistas pärastisile lugejaile palju meeolehärma, kõige rohkem siiski kirjastajale.

### Statistika jaanuaris

Andmete järgi oli suurtrükikodades jaanuaris kokku 1632 töölist ja kõikides trükikodades 2136 töölist. Keskmiseks meeste tunniteenistuseks oli 49,4 senti ja naistel 31,8 senti. Võrreldes 1938. aasta jaanuarikuuga, on meeste reaalpalk langenud 3 ja naistel 6 protsendi võrra. Nominiaalpalk langes samuti, olles arvudes meestel 2 ja naistel 5 protsenti maddalam.

Ühingu liige

# Otto Left

Tall. Trükitehnikute Ühing

## „TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.  
Toimetus ja taltus: Tallinn, Lühikejalg 6–2.  
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub mais 1939  
Käsikirjade saatmise tähtpäev järgmisel numbrisse 8. mai 1939